

se en l'aplicació val. a un recipient usat per treure aigua d'una sèquia: això pot ser un mer ús figurat de la idea de devessall d'aigua; jo més aviat pensaria en un encontre amb un *atabuixó* derivat d'(a)*tabuixar* aplicat al mal temps, i sumants-s'hi potser una combinació d'*estabo(r)* i *estabeig* dits també del mal temps. També es podria pensar si el *talàbaixons* mallorquí resulta (almenys en qualitat d'etim. pop.) d'un compost *telaabaixons* (amb *-aons* *-ATIONES*) 'abaixaments de teló' o 'de la tela del telcer'.

DERIV.: *Talabarder*.

¹ El fr. *taloche* es conserva en dos sign.: a) «coup donné en la tête avec la main» i b) «planche mince à l'aide de laquelle les maçons étendent le plâtre frais sur un mur, un plafond» > oc. *talocho* «taloche de plâtrier» (Vayssier etc.), d'on el cat. *talotxa* (AlcM, cat. occid.) o *taloxa* «instrument de fusta dels mestres de cases i guixaires per posar el guix als sostres i cels rasos» (DAg.). — ² Dono per descartada definitivament la temptativa pre-romana *TALAPACEUM de Gamillscheg, sense base semàntica i increïble per tota mena de raons, que detallo en el DCEC/DECH v, 383b48-55, i nota 2. — ³ Per als quals veg. Jud, Rom. XLVII, 491, i cf. DCEC I, 165. — ⁴ *Talabárdo* f. «flocon de neig» a les valls d'Aura i de Louron, i *talabárde* «il neige» a la de Luixon (Oueil), ALGc. iv, 1098. D'altra banda amb terminació semblant però amb un sentit com el de *talibanco* (supra), a la vall de Bielsa *thalabèrna* 'tros de carn o de pa' (Badia o Elcock), amb inicial deguda a la contaminació dels cast. *zatico*, *zalanco*, *zalacatrón* 'tros de pa etc.' (DCEC iv, 857b24ss.).

TALABARD, II, nom cerdà del Rhododendron ferrugineum pirinenc, és certament independent del *talabard* d'armadura, i amb ben poca o cap relació. És clar que forma part del grup de denominacions d'aquesta mata d'alta muntanya que he aplegat a l'article *ESBARJAL*, i que és pre-romà com totes aqueixes. Suplemento ací les dades relatives a la forma *talabard*. Escriví Verdager: «a més del nom de *boix-florit* té lo de *boix de Núria*, *boxeric*, *gabert* y *talabart*; és la flor que embelleix més nostres Pirineus, en sa florida, endomassant de vermell sos ayguavessos» (nota al vers 296 del cant II de *Canigó*); «lo *talabar*, lo *boix*, la *satalia*, / la *violeta* al plegat hi verdejavan, / perfumant del castell les pedres rònegues», FPBriz (*Cap de Ferro* I, i, cobla 8). Jo el tinc anotat de tot Cerdanya (ja no en començar el Conflent: *gabéts* a Fontpedrosa, 1959), des del Coll de la Perxa fins al Baridà: *talabárt* Eina, Er; en plural *talabárs* Portè, Angostrina, Vallcebollera (1959), *talabárts* Ger, i amb aglutinació i doble signe de plural *astalabársus* a Beders, Nèfol i Bellver, 1935 (aquí com a topònim, nom propi d'una partida muntanyenca).

Quant a l'enllaç pre-romà amb el nom de la rosa, en les llengües circum-mediterrànies, no exclou un enllaç amb un nom ibero-camític; idea evocada per les inicials alternants *ta/ça-*, que semblen haver funcionat com a articles en ibèric, i en tot cas hi funcionen en

bereber; el prof. americà D. Ripley, tan bregat i bon erudit en l'estudi etimològic dels noms de plantes, em cita (1960) entre aqueixos noms de la rosa un bereber *zawarðixz*, que recorda notablement diversos noms dels que he aplegat a l'article *ESBARJAL*. D'un encreuament d'*estalar(d)s* amb *gavecars*, col·lectiu del nostre nom de planta a la Vall d'Aran i en altres valls nostres, resulta *astabakásis*, que recullo com a nom del Rhododendron als Angles (i en algun altre poble del Capcir), 1960, mentre que a Formiguera ja me'n digueren *gəuzét* (1960).

Talabastaix, V. *terrabastall* *Talabisco*, V. *talabard* + *Talaca* (esquella), V. *taleca*

¹⁵ *Talada*, *talador*, V. *talar* *Taladrar*, *taladre*, castellanismes inadmissibles, per *perforar*, *trepant*, *trebinell*; per a un mot genuí del mateix origen veg. *traire*

TALAIÀ, 'sentinella diürn' m., ant., 'lloc on es posava el talaià: eminència o torre des d'on es descobreix el país, de l'arrel aràbiga *ʔ-l-c* 'estar a dalt', 'estar a l'aguait, atalaiar'; concretament sembla ser l'ár. *taláyiʔ*, plural de *talíʔa* 'sentinella', 'avançada d'un exèrcit'. □ ^{1.a} *doc.*: fi S. XIII, Desclot, Jaume I, Llull.

²⁰ «Lo rey de Fransa... me pens... que aquella companya... sien cavallers d'En Pere d'Aragó que van córrer al camí de Castelló d'Amúprias, car... han spiada alcuna rècua... trametam-los detràs... cavallers per veure què feran; e tinguen lurs *talayes* ssa e lla per los puygs, e si mester los és, fassen-nos senyal»; «lo rey de Fransa elegí de sa ost tro a 8000 cavallers... e manàls que passassen per aquell coll, e que lexassen, de loc en loc, ses aspies e ses *talayes*; e si vehian que no-s pogués fer lo passar, que se'n tornassen...», Desclot (§§ 159, 146, NCl. v, 77.21; iv, 166.4); i ja en un passatge anterior: «les *talayes* que'l rey de França havia posades aquella nit per los puigs». «Dix En R. de Muntcada... —Hauriem ops a pendre conseyl, que esta nuyt és major periyl... car si no -ns guaytam bé... tot aquest feyt seria destroyt...; fets armar 100 cavals esta nuyt, e les *talayes* estien luny, que l'ost se pogués armar ans que éls fossen ab nós», Jaume I (Ag., 101.12, § 61).

Ha continuat en ús fins als nostres temps. Registra en lèxics des del *LiEleg.* de JnEsteve (1471), en el sentit de 'mirador, lloc alt que domina gran extensió de terra'. La forma pròpia en català ha estat sempre *talaia*, si bé l'ús generalment combinat amb article, *la*, *una*, o adjectiu, pronominal o no (*aquella*, *altra*, ³⁰ *bona* etc.), i la convivència amb el seu derivat verbal *atalaiar*, ha fet que no tothom separés bé la *-a* o *a-*, sobretot quan començà a haver-hi gent d'autoritat que usava a Catalunya el castellà, llengua que tenia la forma *atalaya* amb la *a-* de l'article àrab aglutinat, com sol fer-ho aquesta llengua (*atalaya*, només des del Lacav., car el *DTo.* en les eds. del S. XVII només registra el verb, en el qual vacilla entre *talayar* i *atalayar*; el Nebrixa cat. copia la forma del cast.).

³⁰ Avui sobretot en acc. figurada, com ho registrem ja en el S. XVII: «esta fidelíssima vila de Perpinyà, com